

Skatter, arv och gåvor till barn

Sebastian Escobar

Henry Ohlsson

Håkan Selin

Skatter, arv och gåvor till barn^a

av

Sebastian Escobar^b, Henry Ohlsson^c och Håkan Selin^d

2019-03-11

Sammanfattning

Under den svenska arvsskattens era kunde arvingar skatteplanera genom att göra arvsavståenden till sina barn. Skatten kunde med detta enkla medel många gånger kringgås helt och hållet. Problemet – utifrån arvingens synvinkel – var att denne oftast förlorade kontrollen över förmögenhetstillgångarna. I denna rapport använder vi detaljerade och heltäckande data över arv och arvsavståenden för arvsskattens tre sista år, 2002–2004. Vi finner att de flesta som avstod arv till sina barn gav bort exakt det belopp som krävdes för att slippa betala arvsskatt. Vidare finner vi att sannolikheten att göra avståenden kraftigt påverkades av om man fick ett arv som var större än det skattefria beloppet. Det finns också ett samband mellan att köpa hjälp med bouppteckningen och att göra arvsavstående, vilket tyder på att information spelar roll.

---

^a Denna rapport är en populärvetenskaplig sammanfattning av Escobar m.fl. (2019). Escobar och Selin tackar Handelsbankens forskningsstiftelser för finansiellt stöd. De slutsatser som dras i rapporten reflekterar inte uppfattningar hos direktionen för Sveriges Riksbank.

^b Sebastian Escobar, sebastian.escobar@econ.lmu.de, Center for economic studies, University of Munich.

^c Henry Ohlsson, henry.ohlsson@nek.uu.se, Sveriges Riksbank.

^d Håkan Selin, hakan.selin@ifau.uu.se, IFAU.

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	3
2	Institutionellt ramverk	5
2.1	Vad är ett arvsavstående?.....	5
2.2	Hur gick det till?.....	5
2.3	Den svenska arvsskatten	6
3	Data och urvals begränsning.....	7
4	Huvudanalys.....	8
4.1	Skattebaselasticiteten.....	8
4.2	Hur mycket ger folk?.....	10
4.3	Hur påverkas beslutet att avstå av skatten?.....	11
5	Mekanismer	14
5.1	Syskonkorrelation.....	14
5.2	Hjälp med bouppteckningen.....	15
6	Avslutande diskussion	17
	Referenser	18

1 Inledning

Det har under senare decennier funnits en generell ambition i svensk skattepolitik att eliminera kryphål i systemet, bredda skattebaser och beskatta olika former av inkomster och ersättningar likformigt. Skatteplanering kräver numera ofta tämligen sofistikerade och kostsamma metoder, såsom att starta aktiebolag.^{1 2} Men vad händer egentligen när ”vanligt folk” ges möjlighet att skatteplanera i en situation där de noggrant kan tänka igenom sina ekonomiska beslut?

Under den svenska arvsskattens era, 1884–2004, kunde arvingar skatteplanera genom att avstå en del av sitt arv till sina barn. Faktum är att skatten på många små- och medelstora arv med enkla medel kunde kringgås helt och hållet. Till skillnad från i en del andra länder beskattades nämligen inte själva kvarlåtenskapen i Sverige. Istället beskattades det mottagna arvet. Ju högre arvet var, desto hårdare beskattades det. Men många betalade inte någon skatt alls. Det fanns nämligen ett grundavdrag på 70 000 kronor – arv upp till detta belopp var skattefria. Genom att göra ett arvsavstående till sina barn vid bouppteckningen kunde man reducera sitt egna arv till 70 000 och helt undvika skatt. Arvsavståndet beskattades sedan av barnen som om de varit arv direkt från den avlidne, och varje barn hade rätt till ett grundavdrag på 70 000 kronor.

Låt oss ta ett konkret fiktivt exempel, som speglar en vanlig situation i vårt datamaterial. Anta att Anna ärver 120 000 kronor från den sist avlidne föräldern. Skatten på arv som överstiger grundavdraget är 10 procent. Om Anna inte gör någonting kommer hon att behöva betala en arvsskatt på 5 000 kronor = $(120\,000 - 70\,000) \times 0,1$. Men anta att Anna har två barn, och att hon avstår 25 000 kronor till varje barn. Detta upplägg innebär att varken Anna eller hennes barn betalar någon arvsskatt. Ett möjligt problem för Anna är att hon tappar kontrollen över tillgångar hon annars själv hade disponerat, åtminstone om hennes barn är myndiga.

I denna rapport använder vi detaljerade och heltäckande data över bland annat arv och arvsavståenden för de tre sista åren arvsskatten var på plats, 2002–2004. Vi observerar både de som ger och de som tar emot arvsavståenden. Syftet med rapporten är att kartlägga en form av skatteplanering som är särskilt intressant eftersom den var aktuell i breda folklager. Genom att skatta beteendeeffekter av den svenska arvsskatten på ett enkelt, transparent och trovärdigt sätt bidrar vi till

---

¹ Det är vanligt att skilja mellan skatteplanering och skattefusk. Skatteplanering refererar till lagliga sätt att minska skatten, medan skattefusk (eller skatteundandragande) betecknar olagliga aktiviteter.

² För vanliga anställda är till exempel möjligheterna att reducera skatten på förvärvsinkomster högst begränsade. De som däremot har råd att ”sätta sig på bolag”, vanligtvis höginkomsttagare, har emellertid betydligt större manöverutrymme i detta avseende (Selin och Simula, 2017).

den internationella forskningslitteraturen om hur arvs- och gåvobeskattning bör utformas. Vi bidrar också till skatteforskningen genom att undersöka mekanismerna bakom skatteplanering. Vi visar att arvingarna agerade med hög precision, och att många avstod arv till barnen även för att undslippa högst modesta skattebetalningar. Slutligen presenterar vi deskriptiv statistik från en mindre, men mer detaljerad, datamängd, som visar att de som har köpt assistans med bouppteckningen (t.ex. från en begravningsbyrå) har högre sannolikhet att göra ett arvsavstående. Vi finner också att syskon som ärver – och som ju förrättar bouppteckning tillsammans – tenderar att agera på samma sätt. Dessa mönster antyder att information spelar en viktig roll trots att planeringen är förhållandevis enkel.

2 Institutionellt ramverk

2.1 Vad är ett arvsavstående?

De arvsavstående vi studerar är i realiteten gåvor från arvingar till deras barn. Men för att räknas som ett arvsavstående, med de skattelättnader som det innebär, måste gåvan uppfylla nedanstående kriterier:

- Den måste göras vid samma tidpunkt som bouppteckningen.
- Arvingen får bara ge till bröstarvingar, d.v.s. någon som skulle ha ärvt den avlidne i den hypotetiska situationen då arvingen redan avlidit. I praktiken innebär detta att avstående endast kan göras till arvingens barn och barnbarn.
- Varje barn som arvingen avstår till måste få lika mycket, och det är inte tillåtet att exkludera något barn.
- Arvingen får inte ställa några krav på hur gåvan får användas.

Möjligheten att göra arvsavstående grundar sig i svensk praxis snarare än lagstiftning. Regelverket har aldrig tydligt motiverats som en del av något reformprogram eller dylikt. Däremot har möjligheten från och till diskuterats i olika sammanhang, se t.ex. SOU 1987:62 (Arvs- och gåvoskattekommitténs betänkande). Ett vanligt argument för avstående är att samma uppdelning (med samma skattekonsekvenser) skulle kunna åstadkommas genom att den avlidne före döden testamentarade belopp, motsvarande arvsavståndet, till sina barnbarn.

2.2 Hur gick det till?

Den situation vi studerar rör barn som ärver ogifta föräldrar, t.ex. änkor, änkelingar, singlar och skilda föräldrar. Anledningen till detta är att barn typiskt sett inte tar emot något arv när en gift förälder avlider utan då måste vänta tills förälderns make eller maka avlider, ofta den andra föräldern.

Vad händer då när den ogifta föräldern avlider? Det första som i administrativt hänseende måste göras är att upprätta en bouppteckning. I bouppteckningen dokumenteras den avlidnes alla tillgångar och skulder, och den ska undertecknas och vara inskickad till skatteverket senast tre månader efter dödsfallet. Ofta har arvingarna i detta skede assistans av en tredje part, som kan vara en begravnings- eller advokatbyrå. Vi har anledning att återkomma till dessa aktörer längre fram. Efter det att bouppteckningen upprättats och undertecknats ska alla relevanta

dokument som påverkar uppdelningen av kvarlåtenskapen bifogas när de skickas in till Skatteverket. Hit hör testamenten, vissa äktenskapsförord samt arvsavståenden. Det var relativt enkelt att göra ett arvsavstående. Det enda arvingen behövde göra var att författa ett kort dokument, som specificerade storleken på avståndet samt avståndets mottagare.

2.3 Den svenska arvsskatten

Marginalskatten är i detta sammanhang svaret på frågan: hur många procent av en ytterligare krona i arv måste betalas i skatt? Som så många andra skatter var den svenska arvsskatten *styckvis linjär*. Det betyder att marginalskatten inte är densamma på alla arvsnivåer, utan den skiljer sig mellan olika intervall som binds samman av *brytpunkter* där marginalskatten förändras diskontinuerligt. Skatten på arbetsinkomster är ett exempel på en skatt med liknande struktur (Bastani och Selin, 2014). Marginalskatten (och den totala skatten) för bröstarvingar var noll upp till 70 000 kronor på grund av grundavdraget. För högre belopp (upp till 370 000) var sedan marginalskatten 10 procent.³

---

³ Det fanns två ytterligare högre intervall. Mellan arv på 370 000 och 670 000 kronor var marginalskatten 20 procent. Arv som översteg 670 000 kronor beskattades med en skattesats på 30 procent.

3 Data och urvals begränsning

I denna studie använder vi oss av data som täcker hela den svenska befolkningen av avlidna och deras arvingar åren 2002–2004, d.v.s. arvsskattens tre sista år. Informationen kommer från den s.k. Belinda-databasen, som byggts upp av Skatteverket, på initiativ från en av författarna till denna rapport, Henry Ohlsson. Databasen, som tidigare beskrivits utförligt av Elinder m.fl. (2014), innehåller data från bouppteckningar, och som nämnts var det obligatoriskt att upprätta dessa. Registren är totalräknade, vilket innebär att vi har tillgång till data för hela befolkningen för åren 2002–2004. Vi har information om den avlidne, arvingarna och deras relationer till varandra. Vi observerar hur mycket varje arvinge ärvde, och vi ser storleken på det arvsavstående arvingen har gjort. Dessa data är kopplade till olika administrativa register. Det gör att vi även observerar socio-demografiska karakteristika som ålder, utbildning, etc.

För att genomföra vår huvudanalys begränsar vi studiepopulationen på följande sätt:

- i. Vi begränsar oss till arvingar som ärver en ogift förälder. Arvsskatten beror nämligen på arvingens relation till den avlidne. Att vi fokuserar på fallet med en ogift förälder beror på att maken eller maken typiskt sett ärver då en gift person avlider.
- ii. I vår huvudanalys begränsar vi studiepopulationen till arvingar som själva har barn. Detta för att de ska ha möjlighet att kunna göra arvsavståenden.
- iii. Vi koncentrerar oss på arvingar som får ett positivt arv – arvingar som får noll i arv kan av naturliga skäl inte göra avståenden.

Dessa begränsningar gör att studiepopulationen omfattar 71 505 arvingar. Vår huvudsakliga fokus kommer att vara på dem som erhåller bruttoarv i intervallet 1–140 000 kronor; antalet arvingar i detta intervall summerar till 54 505.

4 Huvudanalys

I detta avsnitt redogör vi för våra huvudresultat. Framställningen kommer att kretsa kring ett antal grafer. För metodmässiga resonemang hänvisar vi den intresserade läsaren till Escobar m.fl. (2019).

4.1 Skattebaselasticiteten

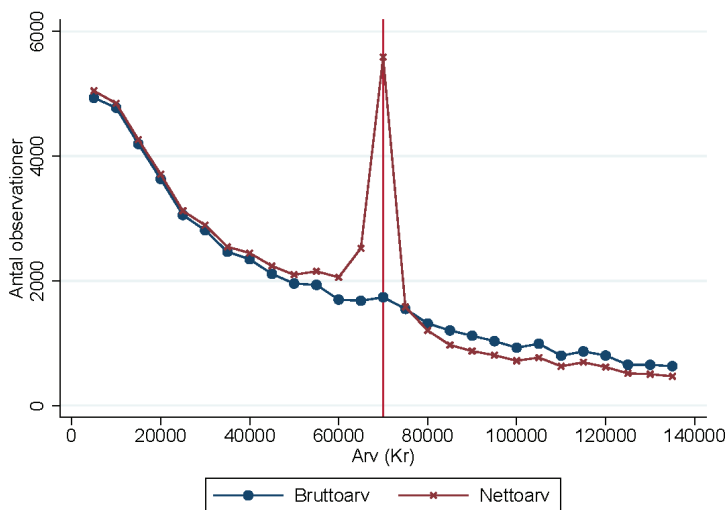
Skatteintäkterna beror på hur höga skattesatserna är och hur stor skattebasen är. Om man höjer en skattesats leder det rent mekaniskt till högre skatteintäkter. Men en höjd skattesats kan också innebära att skattebasen krymper – i detta fall lägre rapporterade arv – och att skatteintäkterna därför minskar. Dessa två effekter går i motsatta riktningar, och när man generellt sett utformar skattepolitik vill man känna till hur stora dessa effekter är. Inom skatteforskningen talar man ofta om *skattebaselasticiteten*. Den anger med hur många procent skattebasen förändras när den marginella efter-skatt-andelen (1-marginalskatten) ökar med en procent.

Den nationalekonomiska standardmodellen förutsäger att individer, som är känsliga för skatter, kommer att ansamlas vid brytpunkter där marginalskattesatsen ökar. Saez (2010) visade i en uppmärksammat artikel att skattebaselasticiteten, som alltså är en nyckelparameter i optimal beskattning, är proportionell mot antalet individer som väljer att lägga sig vid brytpunkten. Ju fler som lägger sig vid brytpunkten, desto högre är elasticiteten, allt annat lika. En växande forskningslitteratur undersöker därför i vilken utsträckning skattebetalare faktiskt väljer att ansamlas vid brytpunkter där marginalskatten ökar. Oftast brukar forskare finna att skattebetalares benägenhet att lägga sig vid brytpunkter är måttlig. Till exempel finner Bastani och Selin (2014) ingen anhopning av löntagare vid den kraftiga brytpunkten för statlig skatt på förvärvsinkomster.

Figur 1 visar vi två frekvensfördelningar (histogram) för de två variablerna ”arv före arvsavstående”, som vi fortsättningsvis för enkelhets skull kallar bruttoarv, och ”arv efter arvsavstående”, som vi valt att benämna nettoarv. När vi konstruerar diagrammet delar vi in urvalet i grupper utifrån 5 000 kronorsintervall med avseende på de två variablerna. För en punkt x längs den horisontella axeln anger vi längs den vertikala axeln hur många individer som har ett arv i intervallet $x - 2\,500 \leq x < x + 2\,500$ kronor. Med en vertikal röd linje indikerar vi den första brytpunkten i arvsskatteskalen, där marginalskatten ökar från 0 till 10 procent. Den ligger vid 70 000 kronor, och den uppstår på grund av grundavdraget.

En första viktig observation att göra utifrån Figur 1 är att de flesta arvingar i Sverige erhåller tämligen modesta arv. Vi ser att många individer tar emot riktigt små arv, och mönstret är att ju högre upp i fördelningen av bruttoarv vi kommer, desto färre individer återfinns där. Faktum är att 76 procent av alla barn som tog emot arv av sina föräldrar under perioden 2002–2004 tog emot bruttoarv under 140 000 kronor. I vårt arbete fokuserar vi på denna högintressanta del av befolkningen.⁴

Vi ser dramatiska skillnader i fördelningar av netto- och bruttoarv. Nettoarven uppvisar – i motsats till bruttoarven – en mycket tydlig spik vid brytpunkten. Det är svårt att tolka denna graf på något annat sätt än som att folk som ärver över 70 000 kronor använder arvsavstående som ett sätt att komma undan arvs-skatt. Ansamlingen av skattebetalare vid brytpunkten implicerar en hög skattebaselasticitet på 1,5, en elasticitet som beror på avstående. Beteenderesponser på skatter brukar ofta delas in i en intensiv och extensiv marginal. Denna klassificering kan också göras för avstående. Den intensiva marginalen är beslutet hur mycket man ska ge givet att man faktiskt gör ett avstående. Den extensiva marginalen fångar beslutet att göra eller inte göra avstående över huvud taget. Vi kommer nu att titta separat på dessa båda marginaler.

Figur 1 Fördelningar av arv före och efter arvsavstående givet att bruttoarvet är mindre än 140 000 kronor

⁴ Högre arv är självklart också intressanta. Men eftersom antalet observationer sjunker när man kommer längre upp i fördelningen är möjligheterna att göra intressanta statistiska analyser mindre där.

4.2 Hur mycket ger folk?

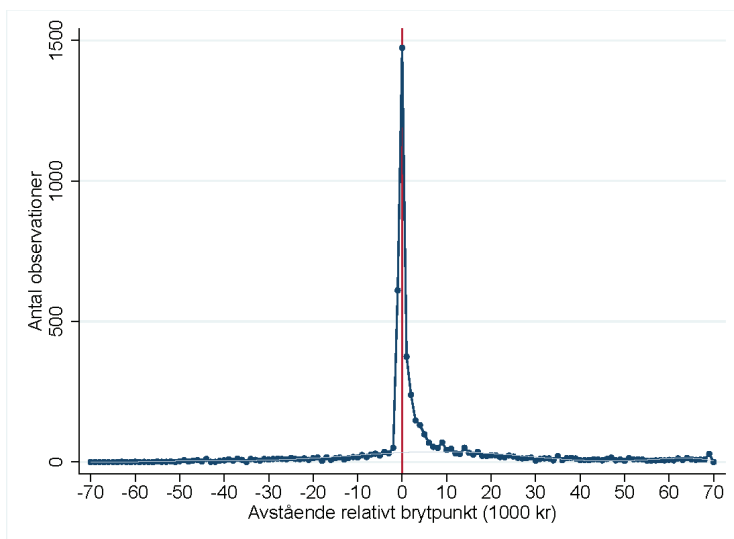
Vi börjar med den intensiva marginalen. Med ”avståndets storlek” avser vi här det totala belopp som arvingen ger (summan av de belopp varje barn tar emot om arvingen har flera barn). I Figur 2 illustrerar vi frekvensfördelningen av avståenden, där avståndets storlek är definierat som *avståndet mellan avståendet och brytpunkten*.⁵ Att ge noll kronor betyder här att man ger bort exakt så mycket som krävs för att slippa arvsskatt, och befinner man sig till höger (vänster) om nollan så har man gett bort mer (mindre) än vad som krävs för att slippa skatten. Kom ihåg att arvingen kringgår arvsskatt helt och hållet om hon reducerar arvet så nettoarvet uppgår till 70 000 kronor. En person som tar emot ett bruttoarv på 100 000 kronor, och som avstår totalt 30 000 kronor till sina barn, gör i Figur 2 ett avstående på noll kronor.

När man på detta sätt fokuserar på dem som faktiskt ger bort en del av sitt arv framträder en tydlig bild: de flesta som avstår ger exakt så mycket som behövs för att undslippa arvsskatt. En mycket skarp spik framträder vid 0, och runt denna spik är fördelningen anmärkningsvärt tunn (få väljer att *inte* lägga sig vid nollan). Det framgår emellertid att det är fler som lägger sig till höger än till vänster om spiken. Det är logiskt. För en arvinge som enbart vill minimera skatten – och som inte bryr sig om huruvida arvet tillfaller henne själv eller barnen – kan det mycket väl vara rationellt att reducera sitt eget arv så att det understiger 70 000 kronor. Det faktum att många väljer det skatteminimerande beloppet (och inte ger bort mer än så) tyder dock på att de flesta arvingar har en preferens för att själva behålla förmögenheten, eller åtminstone kontrollera det sätt på vilket barnen använder den.⁶

---

⁵ Låt bruttoarvet vara I och avståndets storlek vara A . Den variabel som illustreras i Figur 2 ges då av $A - (I - 70\,000)$.

⁶ Det fanns självklart andra typer av både legala och illegala gåvor till barn som vi inte observerar. Den arvinge som t.ex. köpte en bil till ett barn och lät barnet disponera den behöll på ett annat sätt kontrollen över sina tillgångar.

Figur 2 Fördelning av arvsavståenden, där arvsavståendet är definierat som avståndet till brytpunkten

Anmärkning: Alla i figuren har erhållit ett bruttoarv mellan 70 000 kronor och 140 000 kronor och avstår ett positivt belopp. 1 000 kronors-intervall.

4.3 Hur påverkas beslutet att avstå av skatten?

Från det föregående avsnittet tar vi med oss att arvingar agerade med hög precision längs den intensiva marginalen. För att studera den extensiva marginalen utnyttjar vi det faktum att någon som får ett bruttoarv alldeles under 70 000 kronor inte tjänar in någon arvsskatt på att göra ett avstående, medan den som får ett bruttoarv över 70 000 kronor gör det. Ju högre bruttoarvet är, desto större skattevinst kan arvingen göra: Den som ärver 71 000 vinner 100 kronor på ett avstående ($1\,000 \times 0,1$ kronor), medan den som ärver 140 000 kan tjäna in 7 000 kronor genom att ge ner till brytpunkten. Om det finns en *fast kostnad* för att göra avståendet, och om denna kostnad varierar mellan olika arvingar, kommer vissa arvingar att låta bli att göra avståendet om den potentiella skattevinsten är tillräckligt liten. Vi förväntar oss därför att sannolikheten att göra avstående *gradvis* ska öka efter bruttoarv på 70 000 kronor.⁷

⁷ I mer teknisk jargong heter det att vi förväntar oss en diskontinuerlig ökning i derivatan i sannolikheten att ge med avseende på bruttoarvet exakt vid ett bruttoarv på 70 000 kronor. Vi använder oss av en "Regression Kink Design" för att skatta lutningsförändringen. Vi hänvisar läsaren till Escobar m.fl. (2019) för specifikationstester och andra överväganden.

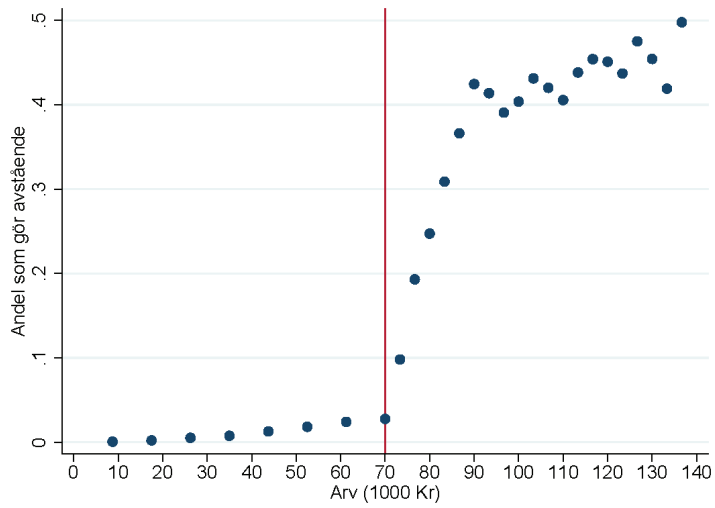
I Figur 3 illustrerar vi hur sannolikheten att avstå beror på bruttoarvet. Vi ser att denna är praktiskt taget noll för riktigt låga bruttoarv. För bruttoarv i storleksordningen 40 000–70 000 kronor ser vi dock att några procent av arvingarna gör avståenden, trots att deras arvsskatt ändå var noll. För den som ville ge bort hela eller en del av arvet till sina barn fanns det incitament att göra avståenden trots att han eller hon ärvt mindre än 70 000 kronor, eftersom det fanns en gåvoskatt.⁸ Ett mönster i Figur 3 är att sannolikheten att avstå ökar med bruttoarvets storlek. Om vi tänker oss att punkterna i Figur 3 binds samman av en linje skulle denna kurva genomgående luta uppåt. Vi ser dock att något dramatiskt händer med lutningen på kurvan vid 70 000 kronor, som ju är det belopp man kan ärva utan att betala skatt. Mellan 70 000 och 90 000 kronor är den positiva lutningen mycket kraftig. Därefter stabiliseras åter sannolikheten att avstå till sina barn. Vid ett bruttoarv på 140 000 kronor är den cirka 50 procent.

Vad går det att dra för slutsatser utifrån Figur 3 med hjälp av ekonomisk teori? Det faktum att kurvans lutning förändras vid 70 000 kronor tyder på att det finns fasta kostnader för att göra arvsavståendet. Att den får en så brant lutning, men sedan planar ut, tyder emellertid på att dessa kostnader i genomsnitt är små.⁹ En annan viktig observation att göra utifrån Figur 3 är att långtifrån alla gör avståenden, när sannolikheten att avstå planar ut. En möjlig tolkning är att många arvingar helt enkelt inte vill överföra tillgångar till sina barn. En annan – inte ömsesidigt uteslutande – förklaring är att en del arvingar helt enkelt inte känner till möjligheten att göra avståenden.

---

⁸ Gåvoskatteskalen var identisk med arvsskatteskalen med det viktiga undantaget att grundavdraget var 10 000 kronor istället för 70 000 kronor. Anta att en arvinge tog emot ett bruttoarv på 50 000 kronor och ville ge bort denna summa till sitt enda barn. Om detta gjordes i form av en vanlig gåva blev skatten 4 000 kronor ($=40\,000 \times 0,1$). Om transfereringen istället gjordes som ett avstående blev skatten noll, eftersom avståendet understeg grundavdraget.

⁹ I Escobar m.fl. (2019) kalibrerar vi en modell där vi använder den skattade lutningsförändringen för att under ett antal antaganden kvantifiera den genomsnittliga fasta kostnaden. Den senare beräknades till 436 kronor.

Figur 3 Sannolikheten att göra arvsavstående som en funktion av bruttoarvet (arv före arvsavstående)

5 Mekanismer

Vi har nu lärt oss att många, men långt ifrån alla, som hade incitament att göra arvsavstående gjorde detta. Syftet med detta avsnitt är att gräva extra i de mekanismer som kan tänkas ligga bakom beslutet att avstå en del av sitt arv till sina barn.

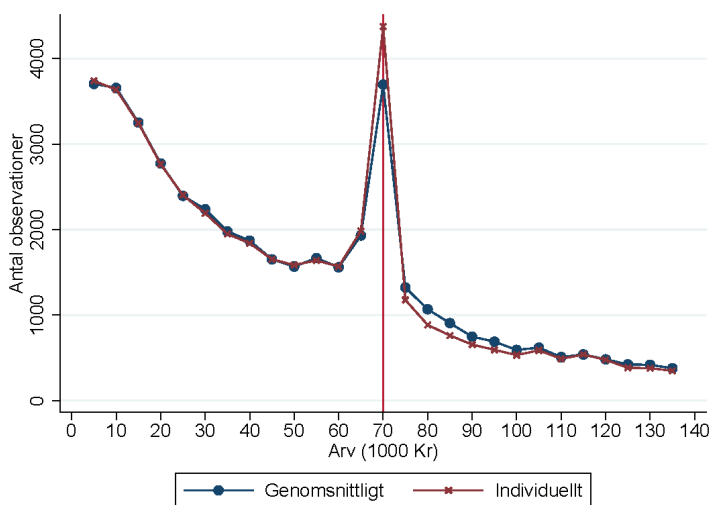
5.1 Syskonkorrelation

Syskon ärver samma avlidne person, och oftast ärver de lika mycket (Erixson och Ohlsson, 2014). De måste på något plan samarbeta i samband med bouppteckningen, och om de köper rådgivning ges denna hjälp typiskt sett till alla som delar den efterlämnade kvarlåtenskapen. Det finns därför skäl att tro att syskon koordinerar sina avstående. Figur 4 visar att så också är fallet. Figuren är uppbyggd på samma sätt som Figur 1 med tre skillnader. För det första visar vi nu enbart fördelningen av nettoarv. För det andra avgränsar vi urvalet till dem som har syskon som i sin tur har barn och därmed också har möjlighet avstå.¹⁰ För det tredje rapporterar vi fördelningen av genomsnittligt nettoarv i syskongruppen. Skillnaden mellan fördelningen av individuella nettoarv och genomsnittliga nettoarv i syskongruppen ger en bild av graden av syskonkorrelation. I extremfallet då alla syskon agerar på samma sätt skulle de två fördelningarna sammanfalla. Figur 4 indikerar att vi inte är särskilt långt ifrån detta extremfall i våra data. Spiken är något lägre i fördelningen av familjegenomsnittet. Men de två fördelningarna är påfallande lika. Vi har även gjort regressionsanalyser där vi tagit fram syskonkorrelationer med mer konventionella metoder. Syskonkorrelationen i sannolikheten att göra ett avstående är 0,85, och motsvarande korrelation i sannolikheten att avstå det skatteminimerande beloppet är 0,88.

---

¹⁰ För att underlätta tolkningen av grafen har vi också begränsat urvalet till familjer där alla syskon som ärver har barn och alla ärver lika stora bruttoarv. Det innebär att vi exkluderar 37 procent av urvalet. De flesta av dessa exkluderas på grund utav att något syskon saknar barn, endast 3 procent utsluts för att de erhåller lika stora arv.

Figur 4 Fördelningar av arv efter arvsavstående (nettoarv) för arvingar med minst ett syskon som har möjlighet att göra avstående

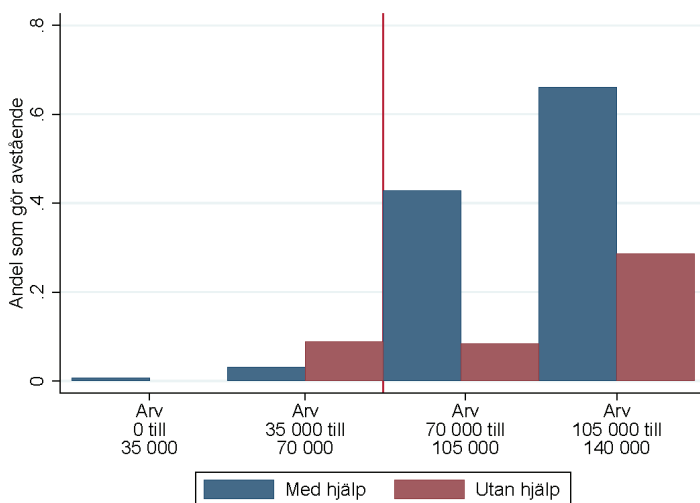
5.2 Hjälp med bouppteckningen

Vi har redan nämnt att juridisk rådgivning kan vara en bidragande faktor till att syskon i så hög utsträckning gör likadant. Rådgivning kunde köpas från advokatbyråer eller begravningsbyråer, och kostnaden kunde dras av i bouppteckningen (som var gemensam för alla syskon). Denna rådgivning hade många dimensioner; att ge råd i skattefrågor var långtifrån dess enda funktion. Samvarierar benägenheten att göra arvsavstående med benägenheten att köpa juridisk rådgivning? Tyvärr finns det inte data på dessa kostnader i våra totalräknade register. Lyckligtvis finns sådana uppgifter att tillgå i en mer detaljerad datakälla som täcker cirka tre procent av befolkningen.¹¹ Denna exklusiva datakälla finns endast tillgänglig för år 2004. I motsats till huvudanalysen, där vi har tillgång till hela populationen av arvingar för åren 2002–2004, blir därför denna analys med nödvändighet mer grovkornig.

När vi begränsat vår studiepopulation utifrån de kriterier vi tillämpar i huvudanalysen uppgår antalet observationer till 546. Av dessa anlitar 70 procent juridisk rådgivning. Den genomsnittliga kostnaden per kvarlåtenskap är cirka 4 000 kronor och per arvinge cirka 2 300 kronor. I Figur 5 har vi delat in arvingarna i grupper utifrån storleken på bruttoarvet samt huruvida arvingen haft hjälp av juridisk rådgivning eller ej. Även om urvalet är litet är det signifikant fler

¹¹ Detta urval sammanfaller med det så kallade LINDA-urvalet.

arvingar med juridisk rådgivning som gjort avstående. Beslutet att göra avståenden samvarierar alltså med juridisk rådgivning, vilket indikerar att information kan spela en viktig roll. Vi vill emellertid noga understryka att detta samband inte bör tolkas kausalt. Det är långtifrån slumpmässigt vilka som köper hjälp med rådgivning. Det finns skäl att tro att de som är mer villiga att skatteplanera också är mer villiga att köpa rådgivning.

Figur 5 Andel som arvsavstående. Med och utan hjälp med kvarlåtenskapen

6 Avslutande diskussion

I denna rapport har vi kartlagt hur arvsavståenden användes i skatteplanerings-syfte under den svenska arvsbeskattningens tre sista år, 2002–2004. Vi har visat att folk i hög utsträckning ägnade sig åt skatteplanering via arvsavståenden. I snäv bemärkelse är våra resultat intressanta som kunskapsunderlag när man utformar arvs- och gåvoskatter. Vår studie indikerar att möjligheten till arvsavståenden innebar att den svenska arvsskatten hade starka drag av frivillighet över sig, åtminstone för arvingar med barn. För arvingar utan barn var emellertid möjligheterna att på laglig väg skatteplanera efter själva dödsfallet begränsade.

Vi finner betydligt starkare och tydligare beteendeeffekter av skatter än vad som är brukligt, vilket är tankeväckande. Det är värt att poängtera att det sammanhang vi studerar är speciellt. Vi fångar en situation där folk har tagit emot en viss summa pengar, och de har möjlighet att fatta väl övervägda beslut, ofta – men inte alltid – med hjälp av professionell rådgivning. Icke desto mindre bidrar vår studie till förståelsen av den underliggande potential som finns hos ”vanligt folk” att skatteplanera. Våra resultat är därför av generell intresse när man utformar skatte- och transfereringssystemen.

Slutligen, en intressant aspekt som vi inte utreder i detta arbete är välfärds-konsekvenserna av arvsavståendena. Många arvingar tar emot arv i en ålder då de behöver det som minst – den genomsnittliga åldern är 53 år. Att ge incitament till arvingar att ge bort en del av arvet till barnen, som är i en ålder då de sannolikt har mer nytta av pengarna, är därför inte med nödvändighet en oklok politik. Frågan om, och i så fall hur, denna typ av intergenerationella överföringar bör stimuleras är alltså en relevant fråga alldeles oavsett arvsbeskattningens vara eller icke vara.

Referenser

- Bastani, S. och Selin, H. (2014) "Bunching and non-bunching at kink points of the Swedish tax schedule" *Journal of Public Economics*, 109:36-49.
- Elinder, M., Erixson, O., Escobar, S., och Ohlsson, H. (2014). "Estates, bequests, and inheritances in Sweden - A look into the Belinda databases." Working Paper 2014:14, Uppsala Center for Fiscal Studies, Department of Economics, Uppsala University.
- Erixson, O. och Ohlsson, H. (2014) "Estate division: Equal sharing as choice, social norm, and legal requirement" Working paper, IFN, No. 1006.
- Escobar, S., Ohlsson, H. och Selin, H. (2019) "Taxes, frictions and asset shifting - when heirs disinherited themselves" IFAU Working paper 2019:06.
- Saez, E. (2010) "Do taxpayers bunch at kink points?" *American Economic Journal: Economic Policy*, 2(3):180-212.
- Selin, H. och Simula, L. (2017) "Optimala inkomstskatter vid inkomstomvandling" IFAU rapport 2017:10.
- SOU 1987:62. Ny arvs- och gåvoskattelag Slutbetänkande av arvs- och gåvoskattekommittén. Allmänna Förlaget. Stockholm